

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discursus XIII. Vterque Iosepho narrat somnium suum, & Ioseph illud
interpretatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

rarii, sedet in manu, ut suos imponat incudi, & tundat, & semper stringit quod deberet laxare: Hinc fit, ut subditi suos superiores, & pœnitentes confessarios vel horreant accedere, vel si accedant, non libere exponant animum suum ut debent, & nominatim pœnitentiæ sacramentum requirit.

Non sic nostri captivi, nam præterquam quod *Ioseph* illos vellet consolari, petens: *Cur tristes sunt facies vestre? Reserte mihi, inquit, quid videritis. Numquid non Dei est interpretatio?* Audiebant *Iosephum* meminisse Dei, totamque somnii interpretationem non homini, sed Deo soli adscribere, & mox inceperunt illi totum somnium cum minutissimis circumstantiis aperire, cum viderent illum non ex passione, sed ex amore, & secundum Deum procedere. Non procedunt illi Superiores aut confessarii secundum Deum, sed ex passione, qui nimis rigide agunt cum subditis vel pœnitentibus, devinciendi sunt animi, leniendi dolores, ergo amore opus est ac suavitate: Peccatores captivi diaboli sunt, ut quid ergo arctius stringis quorum catenas te relaxare oportet? non sic faciebat Deus *Adamo* postquam peccaverat, non venit ad illum tonitrua inter & fulgura, sed in leni aura; non vociferabatur horrende, sed dicebat: *Adam ubi es?* non improperabat ei audaciam, aut insolentiam, sed petebat suaviter: *Cur hoc fecisti?* Similiter postquam *Cain* occiderat fratrem, non accessit ad illum cum gladio in manu, sed cum videret eum tristem, petiit: *Cur concidit facies tua?* & quamvis *Cain* stupide responderet, blandè petebat Deus: *Quid fecisti?* Quid ergo induimus rigorem & acerbiteratem erga captivos diaboli, & mæstos, ubi Deus tam suavis & blandus est?

DISCURSUS XIII.

Vterque Iosepho narrat somnium suum, & Ioseph illud interpretatur.

Videbam, inquit, Princeps pincernarum, vitem, in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores, uvas maturescere: Calicemque Pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas, & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.

Procul dubio hæc alia longe, etiam moraliter, significabant, quam in re ipsa ostendebantur: 1. Mirabilis erat illa vitis quæ una nocte,

nocte, & tam exiguo tempore crescebat in gemmas, & flores, & uvas maturas, cum aliàs opus sit anno ut hoc fiat. 2. Et hoc mirum quod creverit & nulla fiat, mentio culturæ, non dicitur putata, non ligata, non circumfossa, non fimo insperfa, unde ergo vitis illa tam frugifera? unde emerfit? quis illam plantavit?

Vitis est anima iusti quemadmodum Deus illam sæpè appellat: Laudandum quod vitis illa in somnio tam brevi tempore & gemmas protulit, & flores, & uvas, Sic maximè laudandum quod aliquis, inquit *D. Thomas Opusc. 4.* tantum proficiat in virtute, quantum alius in uno anno. Talis enim, inquit *Sapiens cap. 4. Consummatus in brevi explevit tempora multa*, hoc est, tam perfectus evasit exiguo tempore quam aliàs diuturno. Unde rectè monet *Seneca epist. 93.* Non ut diu vivamus curandum est, sed ut bene, longa vita est, si perfecta est. Dicit Scriptura *Saulem* duobus tantum annis regnasse super *Israel*, cum facile triginta regnaverit, sed computat annos virtutis, non vitæ. Sicuti ergo ille dicitur parum vixisse quia multis annis peccavit, sic dicitur multis annis vixisse, qui paucis bene vixit, quia tam multum præstitit boni paucis annis, quàm alius multis: Vitis revera digna ex qua vinum exprimitur quod propinetur æterno regi.

Veum audiamus potius quomodo *Ioseph*, secundum rem ipsam hoc somnium interpretatus sit. *Hac est*, inquiebat, *interpretatio somnii: Tres propagines tres adhuc dies sunt, postquam recordabitur Pharaon ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum, dabisque ei calicem, juxta officium tuum, sicut antea facere consueveras, tantum memento mei cum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni, ut educat me de isto carcere, quia furto sublati sum de terra Hebraeorum, & hic innocens in lacum missus sum.*

Videns, inquit Scriptura. *Pistorum magister quod Ioseph pro lenter somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi somnium quod haberem tria canistra farina super caput meum, & in uno canistro, quod erat excelsum, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avolque comedere ex eo.*

Respondit *Ioseph: Hac est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc dies sunt, postquam auferet Pharaon caput tuum, ac suspendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas.*

Quid adhuc uterque dixerit non invenio in Scriptura expressum: De postremo non miror, forte enim tam fuit obrutus dolore cum audiret se moriturum, & quidem infami morte in patubulo, ut verbum non potuerit loqui,

De primo vero hoc unum dicit *Moyſes*: *Non reſpondit verbum*. Hoc miror: Aut enim ingratiſſimus fuit quod *Iosepho* non ageret gratias pro nuntio tam felici, aut certè tam ſuperbus futura ſua felicitate ut *Iosephum*, quia ſervus erat ac vilioris conditionis, contemneret, ideoque non dignaretur ei reſpondere: rogaverat illum *Ioseph* ut eſſet memor ſui apud *Pharaonem*, at ille ſiluit, nec ſemel legitur dixiſſe: Ero memor tanti benefactoris mei. Quid faciet jam promotus in aula, quando ex ſola felicitate ſomniata tam arrogans factus eſt exiſtens adhuc in vinculis? quid faciet quando torque aureo incedet ornatus, quando ita ſuperbit ferreâ catenâ ligatus?

Quamquam perſuadere mihi non poſſum, quod *Iosepho* non promiſerit aureos montes, multisque verbis ſuum illi obſequium obtulerit, certumque reddiderit fore ut illum apud *Pharaonem* ſic commendaret quamprimum ut carcere liberaretur; noluit tamen *Moyſes* illa ſingillatim narrare, quia verba aulici erant, hoc eſt, vanæ aſſentationes, & nugæ, ſciebat enim paſſim qui in aula nutriti ſunt, multa verba dare, multa promittere, & raro promiſſis ſtare: Imo omne obſequium ſuum offerre, & millies dicere, ego ſum ſervus tuus, ſcilicet quando non indigebis.

Quidquid ſit, quod *Ioseph* prædixerat, evenit: Sic enim ait Scriptura: *Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: Qui faciens grande convivium pueris ſuis, recordatus eſt inter epulas magiſtri pincernarum, & piſtorum Principis. Reſtituitque alterum in locum ſuum ut porrigeret ei poculum, alterum ſuſpedit in patibulo.*

Hic video quaſi in figura expreſſum quod ad terrorem noſtrum inculcat *Chriſtus* *Matth. cap. 24.* ubi agit de die iudicii, & ait: *Tunc duo erunt in agro: unus aſſumetur, & unus relinquetur, dua molentes in mola, una aſſumetur, & una relinquetur.*

Hujus veritatis tot ſunt exempla in Scriptura, aliis que historiis, ut vix ſciam unde incipere. *Adam* duos habebat filios, *Cain* & *Abel*, *Abel* aſſumptus eſt, *Cain* relictus: Duos habebat *Abraham*, *Iſaac* & *Iſmael*, *Iſaac* aſſumptus eſt, *Iſmael* relictus. *Iſaac* habebat duos, *Eſau* & *Jacob*, *Jacob* aſſumptus eſt, *Eſau* relictus: Duos habebat *Ioseph*, *Ephraim* & *Manaſſen*, *Ephraim* aſſumptus eſt, *Manaſſen* relictus: Denique duo pendebant cum *Chriſto* in cruce latrones, unus aſſumptus, alter relictus: Unus enim illorum deſperatus, & impenitens mortuus eſt, & deſertus à Deo: Alter contritus, & aſſumptus à Deo in Paradifum.

Quid

Quid dicemus ad hæc? quod iniustitia sit apud Deum, quod damnet quem vult, & salvet quem vult: absit. *Vult enim*, inquit *Paulus 1. Timoth. cap. 2. Omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, quid ergo? audiamus *D. Bernardinum serm. 55. art. 1. cap. 2.* Nullus, inquit, nisi ex gratia converti potest, nullusque damnatur nisi propter demerita sua, hoc enim exigit divina iustitia: Quod ergo demeritum illius latronis qui non credidit? quod vero meritum illius qui credidit?

Demerita illius qui non credidit, fuere, quod aures occluserit efficacibus socii sui monitionibus, *inrepebat enim eum*, inquit *Lucas cap. 23.* cum blasphemaret *Christum: Neque tu times Deum*, inquebat, *qui in eadem damnatione es?* non audiebat. 2. Defendebat alter innocentiam *Christi*, dicens: *Hic nihil mali gessit*; non audiebat: Clamabat Centurio: *Verè hic homo justus erat.* Nolebat audire, & tantum habebat aures patentes ad blasphemias *Judeorum* circumstantium, & sequebatur illorum exemplum.

2. Cluserat oculos: Poterat enim videre patientiam *Christi* qui tolerabat sua tormenta: poterat plures ex *Judeis* videre percutientes pectora sua præ dolore quod *Christum* crucifixissent: Imo facile duabus horis adhuc vivebat in cruce postquam *Christus* mortuus erat ut patet ex *Luca*; poterat ergo videre, solem obscuratum, & orbem in meridie stantem in tenebris, poterat videre scindi rupes, tremere terram, atque inde certo colligere *Christum* esse plusquam hominem, sed tam erat obstinatus ut videns non videret.

3. Cluserat cor, si enim illud habuisset promptum & apertum, non poterat non moveri interius per inspirationes divinas, quidquid enim & audiebat & videbat, etiam saxa terramque movere poterat.

Et mirabitur aliquis illum fuisse relictum à Deo, qui tot signis, tot monitionibus, prava sua voluntate, & obstinato animo, non movebatur ad pœnitentiam, non fuisset ergo relictus, si voluisset.

Alter vero latro quot merita habuit ut assumeretur. Primo blasphemaverat etiam ut alter, sed correxit se. 2. Exercuit insignem actum charitatis erga proximum, quando increpavit socium ut desisteret à peccato. 3. Defendit *Christi* innocentiam. 4. Ostendit quanta patientia toleraret sua supplicia, dicens: *Nos juste patimur, & digna factis recipimus.* Numquid talis merebatur ut assumeretur à Deo, & audiret: *Hodie mecum eris in paradiso?*

Denique

Denique uterque eandem profus habebat occasionem, erantque in iisdem circumstantiis constituti. Uterque habebat *Christum* presentem, uterque videbat ejus admirandam patientiam, uterque audiebat illum clamantem: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*: Quid ergo fuit quod unus relinqueretur, alter assumeretur? Respondet *Augustinus*: Quia unus noluit, alter voluit. Ille noluit, rejiciendo tot gratias quas habebat communes cum alio, hic vero voluit, quia gratias illas sibi oblatas admisit.

Nihilominus tamen horrendum est cogitare: *Vnus velinquetur, alter assumetur*, quamvis enim gratia divina preventi (quæ nulli deest) sit in nostra potestate relinqui vel assumi, nescimus tamen an non aliquando, præsertim in fine vitæ gratiam Dei simus rejecturi, & perituri cum malo latrone. Quod enim bonus latro gratiâ Dei recipiendo, quasi in ultimo vitæ momento conversus sit, hoc exemplum, inquit *S. Bernardus serm. 38 in parv.* est sine exemplo: Si, inquit, bene memini, in toto canone Scripturarum, unicum latronem invenies sic salvatum: Privilegia autem, inquit *Ludolphus Carthusianus part. 2, cap. 63.* paucorum non faciunt legem communem.

Quapropter, inquit, nullus exemplo istius latronis debet suam poenitentiam differre. Hoc enim privilegium adeo rarum est & speciale, ut *Christus* illud concedens, necessarium putaret, ut diceret: *Amen dico tibi*, quasi diceret, hoc tibi soli particulatiter dico & promitto, non enim volo ut hoc privilegium alii sibi attrahant. Si qui vero hoc facere præsumant, & ad finem usque vitæ poenitentiam differre, audiant quid dicat *Alphonsus Salmeron*: Non semper est, inquit, illa dies veneris sancta, quando celebrabatur jubilæum effusi sanguinis *Christi*, tunc enim dabatur remissio peccatorum toti terrarum orbi iis qui volebant indulgentiam illam lucrari, hac occasione usus est latro, sed non omni tempore datur ista indulgentia, quamvis enim Deus promiserit se peccatorem exauditurum quacumque hora ingemerit, non tamen promisit se tempus daturum ut ingemisceret; aut ergo poenitendum dum tempus præ manibus est, aut summum periculum est fore ut non assumaturâ Deo, sed relinquatur.

Interea jam in pristinum statum restitutus versabatur in aulâ Princeps pincernarum, & pistrinoungebatur officio, sed succedentibus prosperis, inquit Scriptura, *oblitus est interpretis sui Iosephi*. Rogaverat illum *Ioseph* ut se commendaret Regi jam liber, ut ipse quoque carcere

carcere liberaretur, sed cum jam esset in sua prosperitate pincerna, oblitus est *Iosephi* benefactoris sui.

Habet hoc omnis prosperitas ut facilè aliorum obliviscatur, nec mirum, quia etiam obliviscitur sui & sapius Dei: Sicut enim nimium lumen oculos excæcat, præsertim fixè intuentium solem, sic felicitas excæcat mentes mortalium: Poëta *Horatius*, felicitatem ac prosperitatem vocat dulcem fortunam quâ homines inebriantur. agens enim de *Cleopatra* Regina *Aegypti*, quæ jam ad majorem opulentiam venerat quam verbis possit describi, putabat se majorem gloriam adjectura si totum imperium *Romanum* everteret, & jam parabat hoc facere, quod nulla hætenus natio potentissima, nulli reges, nec duces multis hominum millibus efficere potuerant: Miraris hoc in una femina? erat, inquit *Horatius*, ebria dulci fortuna. Denique prosperitas hominem superbum facit & arrogantem, ergo & stultum, sic enim ait *Chrysostomus Hom. 39. ad Populum*: Non potest esse superbus qui non sit fatuus, & *D. Bernardus lib. 2 de consid.* Fortuna quos nimium fovet, stultos facit.

Igitur si plerumque cæcus est qui in nimia prosperitate est, verum est illud commune proverbium: Non novit seipsum: Si ebrius est, verum est illud quod dicimus de eo qui planè ebrius est, tam ebrius est ut non noverit Deum suum: Si stultus est nihil novit, quomodo ergo noverit homines, aut illorum meminerit, qui nec se novit, nec Dei memor est? Erat in suprema felicitate supremus angelorum *Lucifer*, erat in suprema dignitate Princeps totius orbis *Adamus*, tam cæcus & stultus erat uterque, ut neuter se nosset, putabant enim se esse Deum, aut saltem fieri posse: Quis felicior *Nabuchodonosore* Rege? tam erat ebrius sua fortuna ut Deum planè esset oblitus: Nam cum vocem audiret sibi acclamantem de cælo: *Regnum tuum transiit à te & habitatio tua erit cum bestiis*, mox addebatur: *Donec scias quod dominetur excelsus*, ergo cum esset in sua prosperitate, non noverat Deum, & miramur si tales homines obliviscantur alios homines, etiam benefactores suos, & maximè si illi miseri sint? cum enim omnibus abundant, nemine amplius indigent, & sic obliviscuntur benefactores suos, & cum longè supra aliorum conditionem everti sint, & se minores contemnunt, & miseros averfantur: Idcirco puto quod ille pincerna oblitus fuerit, ut ait Scriptura, benefactoris sui *Iosephi*.

Non poterat *D. Petrus* Apostolus magis honorari, quam dum esset

Felicitas
hominem
dementat

set in monte *Thabor* cum *Christo*, qui tunc erat quasi quædam species cæli, stabat enim *Christus* in plena majestate sua, totus circumfusus splendida luce, facies ut sol, nubes lucida totum obumbrabat montem, Patris cælestis vox resonabat è cælo, & inter hæc, inquit *Lucas cap. 9. Petrus & qui cū illo erant, gravati erant somno, & in tam exigua felicitatis portiuncula obliviscitur vocationis suæ, sic enim absorptus erat ut exclamaret: Præceptor bonum est nos hic esse faciamus hic tria tabernacula: Jam destinatus erat à Christo ad percurrendum mundum, prædicandam fidem, & convertendas gentes, sed ille istius præstantissimi operis jam non meminerat, quia in summo gradu honoris positus erat, abreptusque deliciis: Quid ergo sperandū habebat *Ioseph* ab uno aulico qui in pristinum honoré restitutus, aulæ deliciis fruebatur, nisi ut illius oblivisceretur; & quidem miseri & captivi: Sic dives *Epulo* non semel meminerat miserrimi *Lazarari*, quia sufficiebat illi quod sibi omnia abundanter suppetere, quid alteri deesset, hoc non curabat, quia inter suas delicias hoc ipse non sentiebat.*

Nihilominus tamen videtur incredibile quod *Pincerna* ille ita statim *Iosephi* oblitus fuerit ut numquam vel semel illius meminerit: Quis enim credat recenter liberatum è carcere, non meminisse vinculorum suorum, adeoque non poterat non meminisse *Ioseph*. Crediderim propterea, initio memorem quidem fuisse, sed rem distulisse, contentus quod liber jam esset, mortemque evasisset ad quam socium suum condemnatum videbat. Itaque dum occasionem loquendi pro *Iosepho* expectat, succedentibus paulatim prosperis etiam paulatim ipsius ardor refrixit, & tam incogitans ac negligens factus fuerit, ut postea penitus immemor, & oblitus fuerit sui interpretis.

Hinc discimus statim exequenda esse bona proposita, ne primus fervor in torporem degeneret, & nullus fructus sequatur. Cito enim elanguent quæ animo concepimus nisi illa assidue inflammemus, sicuti arbor semel plantata arefcit nisi continuo foveatur. Patet in multis. Proposuerat *Saul* dare filiam suam in uxorem *Davidi*: Optimum propositum, *David* enim hoc merebatur, sed mox propositum illud exaruit, dum in caput *Davidis* hastam vibravit ut illum transfigeret. Quanta non proposuerat *Petrus* dum esset in cœna cum *Christo*: dixerat se numquam illum deserturum, se moriturum pro illo: Sed ubi illa proposita cum paulo post esset in aula Pontifi-

Proposita
bona statim
exequenda.

Pontificis? evanuerunt, tunc enim illum negavit. Clamabat *David* *Psal. 118. Invari & stanti custodire iudicia iustitie tue, sed quamdiu? donec Bethsabeam se lavantem videbit.* Clamabat etiam *Petrus: Tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire, sed quamdiu? donec una ancilla cum interroget quis esset: Quid pro Deo se facturum promiserat Salomon cum primum esset inunctus in regem? sed quamdiu? donec alienigenæ feminæ cor ejus raperent.* Abstinebat *Sampson* vino, & sicera, deoque dicatus vivebat: sed quamdiu? donec feminam videret quæ oculis ipsius placebat. Quid ferventiùs quam sponsa in canticis? tanto æstuabat desiderio ut sponsum suum videret & amplexaretur, ut etiam sera nocte plateas urbis percurreret, nec timeret milites obeuntes ut illam inveniret, etiam post vulnera ab illis accepta non desisteat currere; quamdiu fervor ille duravit? donec abducta à commodis suis, molliter jaceret in lecto; tunc sponsus ultro ad illius domum accessit, pulsavit ad ostium, audivit illa clamantem, nec tamen surrexit: Quare hoc? ne inquinaret pedes suos: Ecce quo fervor ille propositaque reciderint ut jam pluris faciat munditiam pedum suorum quam sponsum quem tot lacrymis suspiriisque prius quæsierat. Sic à summitate prolabimur in abyssum dum proposita non servamus, aut non statim executioni mandamus.

Fluviis similes sumus; quam puri sunt illi in suo fonte, ubi vero longius progressi sunt, turbidi fiunt, & sordes secum trahunt, ubi in mare influunt, toti lutei fiunt, & cadaveribus sordidantur: Aut similes sumus arboribus & hortis, speciosi quidem dum ver est, aridi, si hyems, vernamus quamdiu nos Deus lacrymis devotionis rigat, perfunditque suavitatibus animi; si non quotidie nos recreet, orare definimus: Nemo, præsertim qui felix esse cupit, Deo non grandia promittit, sed parum præstat, aut nulla,

Est qui ad Ecclesiasticam dignitatem aspirat, proponit esse exemplar aliorum Ecclesiasticorum, ubi illam obtinuit, fit scandalum aliorum. Alius qui cupit ditescere, clamat in corde suo, si tantum pecuniæ collegero quantum sufficit ad collocandas in matrimonium filias, subducam me ut vivam Deo, & egenis prospiciam: Ubi dives effectus est, nihil facit. Alius innumera facit proposita si convalescat è morbo, ubi convaluit, omnium oblitus est: Alius denique qui in peccatis vixit, aureos montes Deo in confessione promittit, vix aliquot dies abiëre, iterum in eadem recidit. Quid plura?

ra? Vade ad aulam *Pharaonis*, isthic invenies pincernam inebriatum non à vino quod hauserat, sed quod propinaverat regi, ideoque immemorem beneficii quod illi *Ioseph* præstiterat, sic nos Deo mentimur, sicut ille *Iosepho* imposuit.

Qui vero verè justus est ac timens Deum, numquam dicit satis est, sed non contentus principiis, semper se ad ulteriora extendit. Propterea puto Scripturam non semel laudare justos magis propter virtutes futuras, quam eas quas de facto habent. Sic ait *David* *Psal.* 1. *Iustus*, inquit, *erit quasi lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: Quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet.* Audin? omnia pro futuro: *erit quasi arbor, dabit fructum, folium non defluet*: Justus numquam est sine fructibus, quare ergo commendat fructus futuros, & non præsentis? quia Deus magis oblectatur perseverantiâ in fructibus bonorum operum proferendis, quam in fructibus jam maturis, hi enim frustra sunt, si nulli alii deinceps sequuntur.

Similiter ait *David* *Psal.* 91. *Iustus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur, in atriis domus Dei nostri florebit, adhuc multiplicabitur in senecta uberi.*

Si justus jam est quare non dicit *David* quod jam floreat ut palma, sed florebit? procul dubio floret, nam si non floreret, non esset justus, verum gratius est quod præsciatur flores editurum, quam quod de facto flores proferat: Et quamvis gratus est fervor in juventute, gratior tamen est quod adhuc fructus proferat in senectute. Omnia denique *Christus* hoc uno verbo concludit: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

DISCURSUS XIV.

Rex Pharao duo somnia videt, convocat augures suos, sed nullus potest illa interpretari præter Ioseph.

Post duos annos, inquit Scriptura, vidit *Pharao* somnium. Putabat se stare super fluvium, de quo ascendebant septem boves pulchra & crassa nimis, & pascebantur in locis palustribus; alia quoque septem emergebant de flumine, fæda, confecta que macie, & pascebantur in ipsa amnis